

Huvudman

Friskolan Kvarnhjulet, ekonomisk
förening
kontakt@kvarnhjulet.se

Beslut

Datum 2026-02-20

Dnr SI 2025:11323

Sida **1 (14)**

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Friskolan
Kvarnhjulet i Mölndals kommun med Friskolan
Kvarnhjulet, ekonomisk förening som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Friskolan Kvarnhjulet avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Friskolan Kvarnhjulet i Mölndals kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom det granskade området.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
<p>Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.</p> <ul style="list-style-type: none">• Sammanhang, progression och ämnesintresse• Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen• Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov• Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
<p>Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.</p> <ul style="list-style-type: none">• Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel• Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel• Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel• Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Friskolan Kvarnhjulet i Mölndals kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och arbetsområden som eleverna läser. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker som främjar progression i elevernas lärande.

I intervjuer med lärare på låg- och mellanstadiet framkommer att undervisningen utgår från läroböcker som används återkommande under läsåret. Lärarna beskriver att läroböckerna används för att strukturera undervisningen och ge eleverna en överblick över vad ett arbetsområde omfattar, bland annat genom gemensam genomgång av mål, begrepp och sammanfattningar. I ämnen som till exempel matematik används läroböcker regelbundet i samband med introduktion av nya kapitel, arbete med uppgifter samt repetition. Även i ämnet svenska och i samhällsorienterande ämnen används läroboken som en gemensam utgångspunkt för läsning och samtal om innehållet, och i naturorienterande ämnen används den vid genomgångar där centrala begrepp förklaras och sätts i sammanhang. Lärarna beskriver vidare att eleverna återkommer till lärobokens innehåll under arbetsområdena, vilket bidrar till att skapa sammanhang och successiv fördjupning.

Av intervjuer med lärare på högstadiet framkommer att läroböcker och andra läromedel används på motsvarande sätt för att ge struktur och överblick, samtidigt som de möjliggör progression och variation. Lärarna beskriver att undervisningen ofta inleds med en gemensam genomgång av ett nytt område innan eleverna arbetar vidare i läroboken eller i dess digitala motsvarighet. I ämnen som till exempel matematik används läroböcker med olika svårighetsgrad, vilket ger eleverna möjlighet att arbeta vidare på en nivå som motsvarar deras kunskaper och att fördjupa sig inför nationella prov. Även i samhällsorienterande ämnen och i ämnet engelska används läroböcker löpande under arbetsområden, ibland i tryckt form och ibland i digital form med samma innehåll. Lärarna beskriver att de återkommer till läroböckernas innehåll i samband med repetition och fördjupning, vilket bidrar till att eleverna bygger vidare på tidigare kunskaper. Elever på högstadiet bekräftar denna bild. De beskriver att läroböcker används för att introducera nya områden och att de ger en tydlig struktur för arbetet. Eleverna uppger att läroböckerna bidrar till bättre fokus, samtidigt som digitala läromedel ger möjlighet till direkt återkoppling och fördjupningsuppgifter. De beskriver även att det finns särskilda avsnitt för repetition och fördjupning, exempelvis i ämnet matematik där olika svårighetsnivåer används, vilket ger möjlighet att arbeta vidare utifrån den egna kunskapsnivån.

Av intervjuer framgår även att läroböcker används i samband med arbete med elevernas läsförmåga. Lärarna beskriver att de i flera ämnen arbetar

med gemensam läsning, begreppsförståelse och strategier för att ta sig an texter. På låg- och mellanstadiet sker detta bland annat genom högläsning, parvis läsning och samtal om innehåll och centrala begrepp, där läraren stöttar eleverna i att förstå textens struktur och syfte. Lärarna beskriver att eleverna successivt tränas i att ta ett större ansvar för sin läsning och att hantera mer omfattande texter. På högstadiet arbetar lärarna vidare med lässtrategier, exempelvis genom att eleverna får träna på att identifiera nyckelord, sammanfatta innehåll och läsa mellan raderna, ofta i anslutning till lärobokstexter i samhälls- och naturorienterande ämnen. Detta beskrivs som en del av undervisningen i flera ämnen och syftar till att stärka elevernas förmåga att tillgodogöra sig ämnesinnehåll och arbeta vidare med det på en mer självständig och fördjupad nivå.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken eller andra läromedel på lektionen.

I intervju med lärare på låg- och mellanstadiet framkommer att eleverna får instruktioner i hur de ska ta sig an lärobokstexter och hur de ska arbeta med innehållet. Lärarna beskriver att de aktivt undervisar eleverna i hur läroböckerna är uppbyggda genom att gå igenom kapitel mål, begrepp, bilder och sammanfattningar. De arbetar med gemensam läsning av texter, och genomgångarna sker ofta med läroboken öppnad framför eleverna. Lärarna beskriver att de återkommande strukturerna i läroböckerna används i undervisningen och bidrar till att eleverna förstår hur arbetet är upplagt.

Av intervju med lärare på högstadiet framkommer att eleverna får instruktioner i hur både läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna beskriver att de avsätter tid för att introducera digitala läromedel och undervisar eleverna i hur de ska navigera i dem samt hur arbetet kopplas till planeringen. När läroböcker används går lärarna igenom hur boken är uppbyggd och uppmärksammar att uppgifterna kan ha olika svårighetsgrad. I stödundervisning beskriver lärarna att de gemensamt går igenom strukturen på lärplattformen och därefter tittar i läroboken på vad eleverna ska arbeta med under lektionen.

Elever på högstadiet bekräftar denna bild och beskriver att lärarna ger tydliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas under lektionerna. Eleverna uppger att lärarna går igenom hur de ska arbeta med texter och uppgifter, exempelvis genom att instruera dem att läsa en text och därefter besvara tillhörande frågor. De beskriver vidare att lärarna i vissa ämnen, såsom moderna språk och samhällsorienterande ämnen, går igenom hur ordböcker kan användas och förklarar centrala

begrepp kopplade till arbetsområdet. Samtidigt framkommer att eleverna i vissa moment själva får söka information, exempelvis digitalt, inom ramen för lärarens instruktioner.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

På låg- och mellanstadiet beskriver lärarna att läroböcker och andra läromedel används på olika nivåer för att möta elevers skilda behov. I matematik används exempelvis flera nivåer inom samma läromedelsserie, vilket möjliggör att elever kan arbeta med samma struktur men på olika svårighetsgrad. Det finns även kompletterande material för repetition respektive fördjupning. I samhälls- och naturorienterande ämnen används en mer grundläggande bok för majoriteten av eleverna, medan mer avancerade böcker används för elever som behöver större utmaning. Lärarna beskriver samtidigt att det är svårare att hitta förenklade läroböcker i vissa ämnen och årskurser. Digitala resurser används som ett stöd i anpassningen, exempelvis genom möjlighet till uppläst text.

Av intervju med lärare på högstadiet framkommer att både läroböcker och andra läromedel används för att möta elevers olika förutsättningar och behov. Lärarna beskriver att digitala läromedel innehåller uppgifter på olika svårighetsgrad samt extra uppgifter och fördjupningsmaterial, vilket möjliggör anpassning både för elever som behöver mer stöd och för elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling. Anpassningar kan därmed ske inom ramen för samma läromedel genom val av uppgifter och omfattning. Detta tar sig uttryck på olika sätt i olika ämnen. I ämnet matematik arbetar eleverna i en lärobok, där anpassningar görs genom att elever kan arbeta med olika typer av uppgifter samt, vid behov, använda digitala funktioner som komplement. I natur- och samhällsorienterande ämnen beskrivs att uppgifter i läromedlen kan byggas på i flera steg och att elever ges möjlighet till fördjupning genom ytterligare texter eller mer avancerade uppgifter inom läromedlets ram.

Elever på högstadiet beskriver att det finns möjlighet att arbeta med olika svårighetsgrader i läroböcker och andra läromedel, exempelvis genom olika nivåer i matematik eller lättlästa versioner av texter. De uppger att anpassningar sker i samråd med läraren och att arbetssätt kan variera utifrån vad som fungerar för den enskilda eleven. Eleverna beskriver att läromedlen används på sätt som tar hänsyn till att elever har olika förutsättningar och behov.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker utanför lektionstid.

På låg- och mellanstadiet framkommer i intervju med lärare att elever kan ta med läroböcker hem vid behov. Lärarna uppger att detta särskilt sker i matematik inför prov eller vid behov av repetition. I vissa fall har elever, efter överenskommelse, tillgång till en lärobok både i skolan och i hemmet.

Av intervju med lärare på högstadiet framkommer att elever kan ta hem läroböcker i samtliga ämnen, exempelvis inför prov. Lärarna uppger även att digitala läromedel finns tillgängliga i alla ämnen och kan användas utanför lektionstid. Planeringar och instruktioner inför läxor och prov publiceras på skolans digitala plattformar och innehåller hänvisningar till uppgifter och sidhänvisningar i läroböcker eller digitala läromedel. Lärarna uppger att hemuppgifter även går igenom under mentorstid. Elever på högstadiet bekräftar denna bild och uppger att de kan ta hem läroböcker i alla ämnen. De beskriver att läroböckerna även finns i digital form och att de får instruktioner inför läxor och prov via skolans digitala plattformar, där det framgår vad de ska läsa och förbereda.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervju med rektorn framkommer att rektorn har organiserat arbetet med läroböcker och andra läromedel genom att ge en förstelärare ett särskilt uppdrag inom området. Rektorn beskriver att uppdraget genomförs i nära samarbete med rektorn och att ansvaret ytterst ligger hos rektorn. Rektorn uppger att frågor om läromedel tas upp i flera forum, bland annat på konferenstid, i ledningsgruppen och i samband med medarbetarsamtal. Genom dessa forum identifieras behov av inköp och kompletteringar. Rektorn beskriver att budget för läromedel planeras tillsammans med ekonomiansvarig och förankras hos huvudmannen. Rektorn har möjlighet att påverka fördelningen av medel och uppger att läromedel är ett prioriterat område.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker som kan användas för att nå utbildningens mål.

I intervju med rektorn framkommer att val av läroböcker och andra läromedel inledningsvis sker i arbetslagen, där lärarna gemensamt diskuterar behov och prövar läromedel. Därefter förs dialog med försteläraren med ansvar för läromedel, som sammanställer underlag och tar frågorna vidare till rektorn. Rektorn beskriver att beslut om inköp fattas på våren efter gemensam genomgång av de sammanställda behoven. Rektorn uppger att lärarna behöver få utrymme att diskutera och pröva läromedel innan beslut fattas. Rektorn beskriver att referensexemplar beställs in så att lärarna kan ta del av materialet och göra bedömningar innan slutligt beslut om inköp fattas. Samtidigt framkommer att rektorn har det yttersta ansvaret för besluten och i vissa fall har avslagit önskemål om inköp, exempelvis när ett läromedel endast har använts under en kortare period.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av läroböcker inom skolenheten, med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av intervju med rektorn framgår att arbetet med läroböcker och andra läromedel präglas av en systematik för att säkerställa kontinuitet och progression mellan årskurser och stadier. Rektorn beskriver att läromedel ska bygga på varandra och att eleverna ska möta en igenkännbar struktur när de går vidare i skolan. Vid flera tillfällen har läroböcker från samtliga årskurser plockats fram och gått igenom gemensamt för att synliggöra hur innehåll och upplägg ser ut över tid. Syftet har varit att skapa en gemensam överblick över hur läromedlen bygger på varandra och att ge lärarna en helhetsbild av progressionen mellan årskurser och stadier.

Vidare framkommer att diskussioner om läromedel förs både stadiervis och ämnesvis samt över stadiegränser. Rektorn betonar att det är viktigt att mellanstadielärarna har god kännedom om vad som väntar i högstadiet, så att undervisningen kan byggas vidare på ett genomtänkt sätt och rusta eleverna för nästa steg i deras utbildning. Genom denna dialog skapas en sammanhållen struktur i användningen av läroböcker och andra läromedel mellan stadierna. Av intervju med lärare framkommer att detta arbete tar sig uttryck genom att lärare inom och mellan stadier tar del av material som används i högre årskurser och anpassar undervisningen därefter. Lärarna

beskriver att samarbete sker inom arbetslag och ämnesgrupper för att säkerställa progression och att läromedel vid behov lånas på olika nivåer utifrån elevernas förutsättningar.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt att resultaten används som underlag för fortsatt utveckling.

Av intervjun med rektorn framgår att tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel följs upp återkommande, bland annat i samband med terminsavslut och inför kommande ställningstaganden. Försteläraren med ansvar för läromedel går tillsammans med kollegorna igenom befintliga läromedel och uppdaterade läromedelslistor. I dessa gemensamma genomgångar förs dialog om hur läromedlen har fungerat i undervisningen, hur de har använts och om de bör behållas, kompletteras eller förändras. I genomgångarna görs även överväganden om materialens långsiktiga användbarhet och det krävs en tydlig motivering för att ta bort ett läromedel helt.

Av intervjun med rektorn framgår vidare att dessa genomgångar ligger till grund för ställningstaganden om fortsatt användning eller förändring. Detta bekräftas i intervjuer med lärare, som beskriver att läromedelslistor gås igenom gemensamt under vårterminen och att erfarenheter av hur läromedlen har fungerat i undervisningen ligger till grund för diskussioner om fortsatt användning eller förändring. Resultatet av dessa genomgångar används som underlag för beslut om fortsatt användning och utveckling av läromedel på skolenheten.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

X Eva Mölleryd

X Jenny Bergman Westling

Beslutsfattare

Signerat av: Eva Mölleryd

Föredragande

Signerat av: Jenny Bergman Westling

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Eva Lindgren deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁴ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,

¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

² 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

³ 1 kap. 3 § elfte-trettonde strecksatserna skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Friskolan Kvarnhjulet den 21 januari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Jenny Bergman Westling och Eva Lindgren.

Skolenheten är en fristående skola verksam i Mölndals kommun med grundskola, årskurserna 1–9. På skolenheten går drygt 200 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
<p>Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.</p> <p>Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.</p> <p>Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.</p> <p>Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.</p> <p>Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.</p> <p>Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.</p>	<p>Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.</p> <p>Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.</p> <p>Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.</p> <p>Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.</p>